

Hra v životě dítěte

PSY 227 Praktikum raného vývoje

11.11. 2013

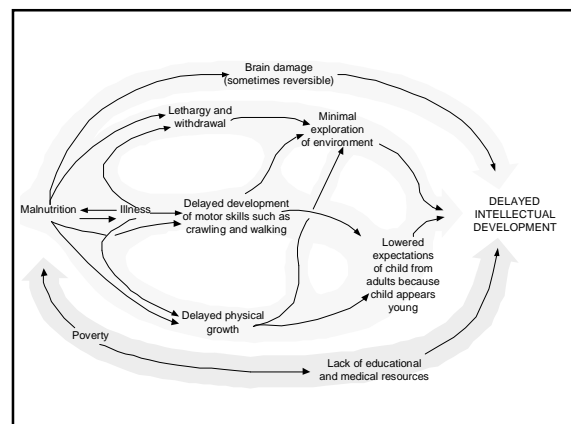
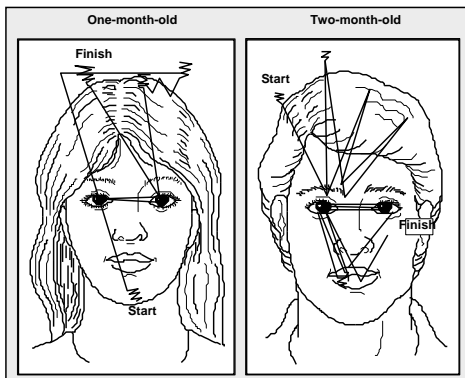
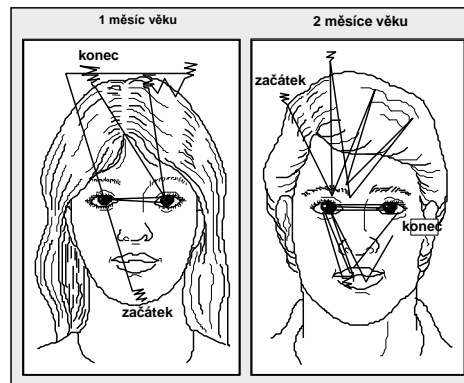
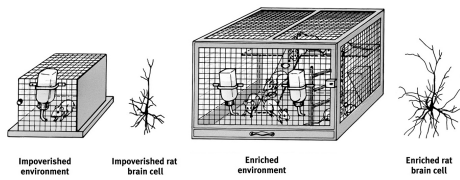
Eva Pavlíková

„zlatý věk hry“

- Batole/předškolák

Dostatečná a přiměřená stimulace

Rané postnatální zkušenosti mají vliv na vývoj mozku. Rosenzweig et al. (1984) ukázal, že krysy v obohaceném prostředí mají silnější kortex a více spojů mezi neurony.

Stadia vývoje hry

- Smyslová explorační hra
- Funkční hra
- Konstruktivní hra
- Hra „jako“ (pretend play)

Smyslová explorační hra

- Malé dítě využívá své smysly k exploraci objektů v jeho blízkosti. Používá k tomu nediferencované opakující se pohyby
- (např. manipulace se lžičkou a hrnečkem – s cílem „udělat zvuk“)

Funkční hra

- manipulace s objekty funkčním způsobem (např. mačkání kláves na klávesnici, hra s „aktivní krabíčkou“)
- spojování objektů (např. umístění koule do otvoru příslušného tvaru).
- začátky „sebeřídící“ imitace (např. pokusy o přiložení hrnečku k ústům, samostatné jedení lžičkou)

Konstruktivní hra

- Dítě začíná tříditi věci a stavět kombinace z různých objektů. Je vhodný čas pro různé stavebnice – od jednoduchých k postupně složitějším.
- Podpora tvořivosti !

Hra „jako“ (předstírací)

- Dítě si představuje a „simuluje“ různé situace (jede „autem“ k benzínce, dává „medicínu“ nemocnému plyšákovu...).
- Věci, se kterými si hraje, nabývají nových účelů (krabíčka od zápalek=auta, násada od lopaty=kůň, bonbon=lék proti kašli...)

Klasifikace her (jedna z mnoha...)

- **manipulační hra** = dítě je zaujato samotnou činností (formou), obsah je většinou dosti chudý a nedůležitý
- **tvořivé hry (též námětové, tematické)** = hry tzv. „na něco“, dítě nezajímá samotný způsob vykonávání činnosti, spíše její obsah („na doktora“...)
- **konstruktivní hra** = na rozdíl od manipulační hry předpokládají urč. plán, postup vlastní činnosti, na jejímž konci je kýžený výsledek - hraď z písku, stavba ze stavebnicových kostek...
- **hry podle pravidel** - dítě v úloze, kterou na sebe při hře převezme, se zároveň zavazuje respektovat určitá pravidla, protože jinak se hra nepodaří (př. Na schovávanou, pexeso,)
- **didaktické hry** - tyto hry vymýšlejí dospělí vychovávatelé sledující tím nějaký didaktický cíl, jakože aby u dítěte rozvíjeli schopnosti, vlastnosti, dovednosti, vědomosti... Hra je ve své podstatě hotová, daná. Př. Puzzle.)
- **pohybové hry** = obsahují různé formy přirozených pohybů člověka, vyžadují soustředění pozornosti, často volní úsilí, jsou většinou spojené s emocionálním zážitkem..., tedy komplexní výchovný prostředek. Pomáhají odstranit podráždění a nervozitu u dětí.
- **práce** = smysluplná činnost, kdy je důraz na výsledek, konečný produkt, efekt. Př. Dítě pomáhá s drobnějšími pracemi doma, nákupy
- (dle Nowogrodského, 1960)

Socializační stadia vývoje hry (Millarová)

1. izolovaná hra

3. kooperativní hra

2. paralelní hra

Socializační stadia vývoje hry (Bühler)

- Ch. Bühler dělí dětské hry na:
- **pokusné a zkoumavé** (tj. dítě zkoumá předměty nebo své dovednosti)
- **pospolné**

Dětská hra v psychologii

- **výzkum** (pozorování spontánní hry, pozorování interakcí při hře, vývoj metodik, vývoj hraček...)
- **rozvoj schopností** Dí (pozor na trénink „dostihových koní“)
- **interakce** Do-Dí
- **výběr hraček** / (bezpečné) místo na hraní
- hra v **rané intervenci** (děti se speciálními vývojovými potřebami)

HRA

SPONTÁNNÍ	ZÁMĚRNÁ
• Iniciátorem je Dí	• Iniciátorem je Do

HRA x učení x terapie

- Hra jako spontánní aktivita
- Hra jako učení
- Hra jako forma terapie (např. Sandspiel Therapy)

HRA x učení x terapie

- Hra x intervence
 - **hra** – užitek je v *procesu*
 - **časná pedagogika** – užitek je ve *výsledku/výkonu* (časný academic achievement)

HRA x učení x terapie

zdravé dítě

- hra kopíruje přirozený vývoj
- všestranný efekt na všechny oblasti vývoje (motorika, řeč, emoce, poznávání, představivost, socializace)
- HPP v dětství + workoholismus ☺

dítě s postižením

- terapeuticko – vzdělávací význam
- rozvoj specifických dovedností
- cíl individuálního plánu v rámci rané intervence
 - výsledek mnohdy není „vidět“
- dítě se do aktivity často musí „nutit“

Toys That Support Cognitive Development in Infancy

Birth - 2 Months	6 - 12 Months	12 - 24 Months
Mobile in crib	Squeeze toys	Dolls, especially large ones
Rattle	Nested plastic cups	Toy telephone
Music box	Boxes with lids	Puzzles (5 - 10 pieces)
	Soft ball	Vehicles (cars, boats, train)
	Stuffed animals	Sandbox, shovel, and pail
	Pots and pans	Water toys (cups, funnel, etc.)
	Picture books (especially cloth or cardboard)	Picture books with simple words

Jaké hračky na podporu kognitivního vývoje v raném dětství

nar – 2 měs

Kolotoč
chrastítko
music box

6 - 12 měsíců

Pískací hračky
Vkládací plastové kelímky
Krabice s víky
Měkký míček
Látková zvířata
Hrnce, pánve...
Obrázkové knížky
(látkové, plastové,
kartonové)

12 - 24 měsíců

Panenko - větší
Telefon (mobil) - hračka
Puzzle (5 - 10 kusů)
„stroje“ (auto, loď, vláček)
Pískoviště (lopatka, kyblík...)
Hračky do vody (kelímek,
trychtýř, aj.)
Obrázkové knihy – s
jednoduchými slovy

Inspirace M. Montessori

- Maria Montessori (*1870 †1952)
- Italská lékařka
- speciální pomůcky
- + vhodné prostředí
- → zájem dítěte, motivace k objevování

Inspirace M. Montessori

- **senzitivní fáze** - časově omezená vnímavost k získávání určitých dovedností
- **polarita pozornosti** - maximální koncentrace na činnost. Dítě něčím zaujaté se nemá vyrušovat, má mu být poskytnut dostatek času, aby činnost (samo) dokončilo.

Inspirace M. Montessori

- **připravené prostředí**
 - **věcné prostředí** (věci či materiál ve vztahu k senzitivnímu období)
 - **osobnost průvodce** (know how)
 - **kladný vztah dítěte**
 - k dospělým (zpětná vazba pro průvodce)
 - k druhým dětem (respektování, spolupráce a pomoc)
 - k prostředí
- <http://www.rodina.cz/clanek7912.htm>

Inspirace M. Montessori

- Zkoušení činností **oběma rukama** (stimulace obou mozkových hemisfér)
- **Názorná ukázka** má přednost před slovní instrukcí.
- Dítě je vedeno ke **spoléhání se na sebe**. („S pomocí to dokážu sám (sama).“)
- Mělo by činnost **dokončit** a uklidit pomůcky na místo.

Inspirace PlayWisely®

- PlayWisely® - ucelený systém her pro děti od 4 měsíců do 3 let. Smyslem je podpora intelektuálního a sportovního potenciálu dítěte.
- „...„PlayWisely® dětem v budoucnu pomůže učit se ve formálním vzdělávacím procesu efektivněji.“...“

Inspirace PlayWisely®

- Systém se prezentuje jako vědecky podložený poznatky z neurologie:
- **Metoda orientace ve směrech™** vychází z propojení motorických reflexů pro pohyb a poznávacích instinktů pro učení.
- <http://www.playwisely.com/>
- <http://playwisely.cz/index.html>

Inspirace GoKids!®

- http://www.gokids.cz/rozvijim_se.html

Inspirace GoKids!®

- Linda Acredolo, PhD.
- University of California, Davis

<http://psychology.ucdavis.edu/faculty/Acredolo/>

Inspirace MUDr. Kleplová

- **Celostní programu vývoje MUDr. Kleplové®**
 - Aktuální úroveň (pohybového) vývoje.
 - Zapojení všech smyslů.
 - Zapojení VŠECH končetin.
 - RYTMUS.
 - Pomůcky nejsou speciální ani drahé. (roličky od toal. papíru, vařečky, barevné šátky...)
- <http://www.pohybovestudio.cz/index.htm>

Literatura akademická

- Huizinga, J. (1971). *Homo ludens – o původu kultury ve hře*. Praha: Mladá fronta.
- Kotásková, J. (1969). Analýza dětské hry a její využití ve výzkumu. *Čs. psychologie*, 1969, 5, 460-473.
- Millarová, S. (1978). *Psychologie hry*. Praha: SPN.
- Rostohar, M. (1939). Psychologická podstata dětské hry. *Psychologie - časopis*, 5 (1), 24-29.
- Slade, A.; Palmer Wolf, D. (1994). *Children at Play*. New York: Oxford University Press.

Literatura praktická

- Kleplová, V. (1998a). *Jsem zde, očekávaný, žádaný, milovaný*. vydalo Pohybové studio MUDr. Kleplová.
- Kleplová, V. (1998b). *Jsem zde, koordinace pohybu*. vydalo Pohybové studio MUDr. Kleplová.
- Kleplová, V. (1998c). *Jsem zde. Rodiče a děti*. vydalo Pohybové studio MUDr. Kleplová.
- Kleplová, V. (2006). *Našemu sluníčku, buď fit od narození po školu*. Olomouc: ANAG.

Literatura praktická

- Newman, S. (2004). *Hry a činnosti pro vývoj dítěte s postižením*. Praha: Portál.
- Roučková, J. (2006). *Cvičení a hry pro děti se sluchovým postižením*. Praha: Portál.

Děkuji za pozornost 😊

